

A GYULAI KISÁGYTÓL A SVÁJCI KONCERTTERMEKIG ÉLETÚTINTERJÚ ÁCHIM ERZSÉBET ORGONAMŰVÉSSZEL¹

Áchim Erzsébet
(Martin Näf felvétele)

Kivételes zenei tehetsége már 3-4 évesen megmutatkozott, Gyuláról Budapestre kerülve az egyházzenei pálya mellett köteleződött el Áchim Erzsébet orgonista. 2023-ban a Magyar Állam Arany Érdemkereszttel ismerte el a kiváló művész munkáját, aki Európa-szerte folytatja értékközvetítő tevékenységét.

Nemrég a Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetésben részesült hosszabb ideje Svájcban élő művészként. Van elképzelése arról, hogy miért svájci működése idején kapta meg ezt a díjat, miért nem akkor, amikor még Magyarországon élt?

A kitüntetés hivatalos indoklása szerint a Svájcban végzett tevékenységemért, a magyar kultúra közvetítéséért kaptam a díjat: „magasfokú zeneművészete, valamint a TonArt koncertsorozat alapítása és művészeti vezetése során kifejtett értékközvetítő tevékenységéért”.

Ha itthon élünk, természetes, hogy a hazai kultúrából táplálkozva ennek terjesztésén munkálkodunk, ezért nem jár kitüntetés. Mikor viszont egy művész külföldön folytatja tovább életét és belső elkötelezettsége révén továbbra is

¹ Az interjút **Varga Betti** készítette.

fontos feladatának tekinti hazája kultúráját terjeszteni, az út már kevésbé magától értetődő. Erre fogadóképesség is kell az illető ország bizonyos közegeitől. Nálam csodás módon e kettő találkozott. Nekem természetes kezdettől fogva, hogy rendszeresen játszom többek közt Liszt Ferenc, Kodály Zoltán, Szőnyi Erzsébet műveit, hogy kórusoknak ajánlom pl. Bárdos, Halmos, Liszt darabjait, és ha felcsendül – ez egyszeri diadal volt – Erkel: Buzgó kebellem című kórusműve magyarul, ez elmondhatatlan boldogság. Mint az is, hogy az általam alapított koncertsorozatba rendszeresen meghívhatok magyar művészeket, akik tovább öregbítik a magyar muzikusok jó hírét. Talán ezeket a törekvéseket méltányolta a Magyar Állam, amiért nagyon hálás vagyok.

Úgy hírlik, a kitüntetés átadása körül volt egy kis bonyodalom. Mi történt pontosan?

Kalandos úton jutott el a híre hozzám. Tudtam, hogy felterjesztettek a kitüntetésre, utána sokáig semmi hír. Míg egy este e-mail jött az Erkel Ferenc Társaságtól, melynek elnökségi tagja vagyok. A kedves, örvendező sorok Somogyváry Ákos elnök úrtól érkeztek, melyben szívből gratulál az érdemkereszt elnyeréséhez, megelőzve a hivatalos értesítést. Utóbb kiderült, hogy a külföldön élő művészeknek az illető ország nagykövetsége adja át a díjat. Nagy meglepetés volt!

A Magyar Arany Érdemkereszt, melyet dr. Csukor József, Magyarország svájci nagykövete adott át Áchim Erzsébetnek.

A művészek felmenői között általában találunk érzékeny, műértő családtagokat. Ön kitől örökölte a tehetségét?

Anyai nagymamám különleges tehetségű zongorista volt, több is ennél, született, igazi művész. Életpályája sajnos megtört, amikor édesapja 1948-ban bekövetkező korai halála miatt a család kenyérkereső nélkül maradt. 17 évesen férjhez ment és teljes odaadással nevelte lányait, köztük édesanyámat. A muzsikálás szenvedélye emellett élete meghatározó része maradt. Reménykedve tanította lányait zongorázni, hátha felleli a tehetség szikráját, de csalódnia kellett.

Olyan Isten áldotta tehetség volt, hogy nehézség nélkül zongorázta hallás után a nagy klasszikusok mellett a slágereket, operetteket. Törökszentmiklós város polgári szalonjának, kaszinójának, privát összejöveteleinek keresett és dédelgetett művésze volt. „Szóljatok Gizikének” – adták szájról szájra a városban, amikor vendégművész érkezett és zongorakíséretre volt szükség. A nagymama gond nélkül, lelkesen látta el a feladatot mindig, sőt egy-egy kissé rekedt vagy indiszponált énekes kíséretet néha transzponálta is – sőt ilyenkor volt igazán elemében!

Egy önről megjelent svájci újságcikk „Zene a bölcsőben” alcímmel jelent meg. Valóban már egészen kisgyermekként megmutatkozott a tehetsége?

Költői túlzásnak tűnhet, de így volt. Én már Gyulán jöttem a világra, ahol a nagymama zongorát oktatót és otthon tanította a növendékeket. A klasszikus, romantikus szerzők muzsikájának repertoárját gyakran kiegészítette a gyerekek által ismert és kedvelt slágerekkel, operettekkel, melyek kottái ugyan nem voltak elérhetőek, de a nagymama említett rendkívüli képességei segítségével ezeket fejből kottázta és adta át növendékeinek. Így én valóban a bölcsőben, majd babázás közben hallottam a legkülönbözőbb zenék áradatát és ezek megragadtak bennem.

A családi elbeszélés szerint 3-4 éves voltam, amikor egyre gyakrabban odatotyogtam a zongorához, és elkezdtem pötyögni rajta, keresve a hallott melódiákat. És csodák csodája, hamar meg is találtam! Sőt, azt is boldog megdöbbenéssel nyugtázta a nagymama – akinek még eszébe sem jutott volna tanítani engem, olyan kicsi voltam –, hogy ugyanazokon a hangokon játszom a darabokat, tehát abszolút hallásom van.

És ezután a felismerés után otthon tanították zenére? Volt lehetősége az iskolás kor előtt megkezdeni a zenei tanulmányait?

Még nem voltam 5 éves, amikor a gyulai zeneiskola igazgatójának külön kérésére írtak be a zeneiskolába. Édesanyám először jót nevetett az ötleten, mondván, hogy még iskolába se járok, de az igazgató még azt is megígérte, hogy elengedik a hangszer tanuláshoz kötelező előképzöt, azonnal kezdhetek zongorázni. Első komoly szereplésem így pont 5 évesen történt a Magyar Rádióban.

Ezt kevesen mondhatják el magukról! Hogy emlékszik: izgult a szereplés miatt? Milyen emléket őriz erről?

A szerkesztők egy műsort készítettek Gyulán „Új élet Erkel szülővárosában” címmel, és egyszer csak megjelentek a zeneiskolában, sőt mindjárt interjút kértek tőlem. Elég vicces volt, mikor megkérdezték, hogy mióta zongorázom.

Mikor édesanyámnak elmeséltem, hogy „itt voltak a rádiós bácsik és le is fényképeztek”, összecsapta a kezét, és nem azt kérdezte, mit kellett játszanom és hogy sikerült, hanem a következőt: „Úristen, és egyedül tetted fel a sapkádát?” – ugyanis akkoriban még a zongoratanár néninek az az extra feladata is volt, hogy kicsit segítenie kellett nekem az öltözködésnél.

Egy szokatlanul fiatal növendék más kihívások elé is állíthatta a tanárait...

Igen, a zeneiskola vezetése is kapott az extrákból, amikor ki kellett találniuk, hogy lehetne megakadályozni, hogy az ifjú növendék lába, mivel nem ér le a földre, vidáman kalimpáljon a lábaival a nagy klasszikusok előadása közben. Egy kis fekete sámli lett a fejtörés eredménye, amit drága tanárnőm, Dubányi Klára hurcolt utánam még egy ideig a szereplésekre.

Azután jó pár évig koptattam még a padot a gyulai zeneiskolában, ahol a zenei tanulmányok korai kezdése miatt a kötelező zeneiskolai osztályokon kívül még 4 év továbbképzöt is elvégeztem. Édesanyám áldozatos erőfeszítéseinek köszönhetően a család az általános iskolai tanulmányaim befejezése előtt Budapestre költözött, ezzel lehetőséget teremtve nekem, hogy a fővárosban folytathassam zenei tanulmányaimat.

Eddig a zongoratanulásról esett sok szó, de Önre elsősorban orgonistaként gondolunk. Hogyan, mikor kötelezte el magát az orgona mellett?

Budapesten orgona szakra jelentkeztem, a zongorát akkoriban nem éreztem igazán a magaménak. A Bartók Konzervatóriumban nagy szerencsémre Virágh Endre tanár úr vett szárnyai alá. Így egy kiváló orgonista, ízig-vérig pedagógus és elhivatott egyházzenesz irányítása alatt pillanatok alatt eldőlt, hogy az orgona az igazi hangszerem. (Érdekes fordulata a sorsnak, hogy a zongorát úgy igazán Svájcban fedeztem fel újra. A templom kifejezetten nekem vásárolt Yamaha zongoráján nagy élvezettel játszom és azóta rendszeresen koncertezem zongoristaként is, Svájcban és itthon egyaránt.)

A konzervatórium után egyenes út vezetett a Zeneakadémiára, ahol az orgonával párhuzamosan a karvezetés-középfiskolai ének-tanár szakot is elvégeztem. Kitűnő tanárok irányítása alatt tölthettem ezeket a fantasztikus tanulmányi éveket, többek közt Gergely Ferenc, Maklári József, Erdei Péter, Szőnyi Erzsébet, Kistétényi Melinda, Kroó György, Lendvai Kamilló, Nagy Olivér oktattak a saját szaktárgyaikon kívül a zene magas fokú megismerésére és művelésére.

Áchim Erzsébet

Pályafutása alatt az egyházzene mindig is jelentős szerepet töltött be. Mesélne arról, milyen fontosabb állomásai voltak ennek? Tudatosan készült az egyházzenei pályára?

A konzis évek alatt már a Tabáni Alexandriai Szent Katalin templom helyettes, majd főállású orgonistája voltam és a kórust is kísértem, ezek az évek vezettek be az egyházzenei működésbe.

Zeneakadémistaként egy helyettesítés kapcsán a Szent István Bazilikába kerültem. Ez az esemény – nem nevezném véletlennek – hosszú évekre, egészen Svájcba költözésemig, 2009-ig egyik meghatározó tevékenysége lett az

életemnek. Az orgonista állást ugyan hivatalosan sosem töltöttem be, viszont másodorgonistaként számtalan misén, koncerten játszottam, a kórusokkal is szoros, gyümölcsöző együttműködés jött létre. Sok-sok egyházi ünnep, koncertturné élményei fűznek össze bennünket.

Még a diploma évében elvállaltam a Kőbányai Szent László kórus kíséretét. Intenzív zenei programok, magyar és külföldi szerzők miséinek, motettáinak, oratóriumainak sokasága, külföldi utak szép időszaka következett. Ez az együttműködés 20 évet ölelt fel az életemben.

Ez az út folytatódik Svájcban, ahol az Emmen/Luzerni Bruder Klaus katolikus templom orgonista állása mellett egy Basel közeli református műemléktemplomban is betöltök egy kisebb állást. Törekvésem mindegyik templomban, hogy a zene a liturgiával karöltve azt erősítse, a közzjátékok szinkronban legyenek a szertartások fontos pontjaival.

Említette, hogy a nagymama zongoraórái, későbbi tanárai milyen meghatározók voltak az életében. Ön is tanított?

A diploma megszerzése után rövid ideig a Tóth Aladár Zeneiskola zongoratanára voltam, majd a Molnár Antal Zeneiskolában kezdődött egy hosszabb, több mint 10 évet felölelő tanári tevékenység. Néhány zongora, majd orgonista növendék mellett főleg zongorakisérő voltam, amit rendkívül élveztem, hiszen a hangszeres tudáson kívül az együtt játszás, a kamarazenélés iránti lelkesedésemet itt megélhettem, sőt ez pedagógiai célt tudott szolgálni.

Nagy változást hozott, amikor felkérést kaptam a Patrona Hungariae Katolikus Gimnázium akkoriban induló zeneiskolájától orgonatanításra. Orgonát csak néhány órában tanítottam előtte, így ez nagy kihívást is jelentett.

A nehézségek nem vették el a kedvét az orgonatanításról?

Az iskolát vezető nővérek annyi kedvességgel és empátiával hidalták át kezdeti nehézségeimet, hogy elvállaltam, maradtam, és egyre növekvő örömmel és odaadással tanítottam a növendékeimet, akik közül többekkel a mai napig jó kapcsolatban vagyok.

Rendkívül izgalmas volt azokat a tapasztalatokat átültetni a tanításba, melyeket a magam előadóművészi tevékenysége során szereztem. Életem hosszú, boldog szakasza fűződik a Patrona Hungariae Zeneiskolához kedves kollegák körében, az Iskolanővérek oltalma alatt.

5 évesen volt az első komoly fellépése, melyet megszámlálhatatlan követett, most is épp egy koncertre érkezett haza Budapestre. Hogyan éli meg a koncertjeit?

A koncertezés mind szólistaként, mind más hangszeres művészek, énekesek társaságában gyerekkoromtól a középpontban állt. Már a gyulai zeneiskolában rendkívül élveztem a növendékek zongorakíséretét, izgalmas és egyáltalán nem nehéz feladat volt ez számomra. Kezdetül inspirált, hogy egészében hallom a hangszeres szólamokat az enyémeikkel szinkronban, így, ha kis hiba be is csúszott a másik játékos ritmusában vagy némi „spontán változtatás” történt, azonnal ugrottam utánuk.

Konzis koromban már orgonakoncerteket adtam, ez természetes volt, hogy folytatódik tovább. Nagyon élvezem a szerepléseket. Egy kedves svájci barátom szívesen idézi egyszer egy koncert előtti beszélgetésünket. Megkérdezte, izgulok-e? Erre én azt feleltem: izgulni??? Hiszen az egyik legszebb dolog, ami velem történhet, ha koncerten játszom! Mindig ugyanaz az érzés tölt el, nevezetesen, hogy amikor hozzám közelálló zeneszerzők műveit játszom, az interpretáció során teljesen ki tudom fejezni magam, talán jobban és árnyaltabban, mint verbális kommunikációban...

Több kórossal és zenekarral is dolgozott együtt, kikkel volt az együttműködés különösen emlékezetes?

Nagy megtiszteltetés volt, mikor még a Zeneakadémia kezdeti éveiben Maklári tanár úr felkért a legendás Vox Humana Énekkar kíséretére, mikor Szekeres Ferenc évekig, növendék koromtól kezdődően engem hívott a Budapesti Madrigálkórus kíséretére. Szép élmények fűznek a Musica Nostrával, a Gyulai Erkel Ferenc Vegyeskarral közös szereplésekhez.

Nagy boldogság volt, amikor a jól ismert Budapesti Vonósok Kamarazenekar csembalistájának választott. Sok gyönyörű koncert, koncertturné, lemezfelvétel gazdagította életemet ezek alatt az évek alatt, sok kiváló szólistával játszhattam együtt.

A magyarországi sikerei mellett a külföldön végzett tevékenységét is elismerték most az állami kitüntetéssel. Melyik külföldi szereplések voltak az Ön számára meghatározók?

Az 1990-es években többirányú külföldi kapcsolataim kezdődtek főként Ausztria, Németország, Svájc, Olaszország irányába, melyek főként a Bazilika

és Szent László templomok kórusaival és a Budapesti Vonósokkal történt közös turnék, illetve saját személyes kapcsolatok révén indultak.

A kórusutakat gyakran követték egyéni felkérések orgonakoncertre, különböző fellépésekre ottani kórusokkal, szólistákkal együtt. Egy németországi kóruskapcsolat vezetett pl. egyik szóló CD-m megjelenéséhez az észak-németországi selmi templomban.

Ha kiemelkedő helyeket kell sorolnom, csak néhányat: Rma, Citta di Castello, Pavia, Cinque Terre, Barcelona, Bern, Zürich, Winterthur.

Különösen a svájci meghívások sűrűsödtek olyannyira, hogy a 2000-es évek elején minden évben több turnéra való meghívásnak tehettem eleget ebbe a mesészerű kis országba, a fellépések koordinálása kedves, segítőkész ottani barátainak volt köszönhető. A Svájci Magyar Nagykövetségnek is sok szép ünnepélyes koncertet köszönhetek, melyek még dr. Ódor László nagykövetsége alatt indultak el.

15 éve él és dolgozik Svájcban, az állami kitüntetéssel is részben a külföldön végzett tevékenységét ismerték el. Milyen munkát végez Svájcban?

Emmen svájci város látképe

A fordulatot, hogy Svájci állásra pályázzak, magánéletem változása hozta meg. 2009-ben elfoglaltam az Emmen-Luzernben található Bruder Klaus katolikus templom orgonista állását és Svájcba költöztem. Azóta folyamatosan ennek a templomnak az orgonistája, valamint 2010 óta a TonArt koncertsorozatának alapítója, művészeti vezetője vagyok. Mint fent már említettem, emellett másik templomi állásom is van és amire büszke vagyok, három idősek otthonában játszom rendszeresen miséken. Svájcban minden ilyen intézménynek külön „Aktivierung” munkatársai vannak, akik gondoskodnak az idősek még mobilizálható aktivitásáról különböző programok szervezésével. A heti-havi rendszerességű istentiszteleteken kívül koncertekre is van lehetőség. Úgy az

egyházi, mint a szórakoztató célú rendezvényeken megindító tapasztalni, mennyire fogékonyak még az elesett állapotú idősök is a zenére, milyen visszajelzéseket adnak olyanok is, akikről úgy tűnik, állapotuk miatt már nem érzékelik igazán a külvilágot. Fontos feladatommak tekintem, hogy a zene erejével eljuttassak hozzájuk érzéseket, amik talán ezen kívül már csak álmaikban jelenhetnek meg...

Áchim Erzsébet
(Matthias Weiss felvétele)

Mennyire volt egyszerű koncertszervezésbe kezdeni Svájcban?

Már a főállású templomomban történt bemutatkozó beszélgetésen megkérdeztem, van-e lehetőség koncertek szervezésére, és az igenlő válasz után nem haboztam sokáig. Mivel ezelőtt nem volt a templomban rendszeres koncertélet, ezt a semmiből kellett megteremteni.

Szerencsémre a sok koncertturné során számos nagyszerű ottani zenészt megismertem, akiket meg tudtam hívni. Már „csak” azt kellett kezdetben elfogadtatnom, hogy a felajánlható gázsi minimális, mivel semmi anyagi támogatásunk nem volt, a kiadásokat kizárólag a Kollektéből, azaz az önkéntes gyűjtésből tudtuk finanszírozni.

Ezek szerint a művészet támogatásáért Svájcban is küzdeni kell. Voltak fordulatok a TonArt szervezése során?

Mivel az elején még a templomvezetés sem állt mellém, sőt hajszal híján megakadályozta a további koncerteket, mondván, hogy nem rentábilis, óriási

lépés volt, amikor a helyi egyházközség elnöke önként felajánlotta segítségét. A morális támogatáson és szervezési segítségen kívül személyes befolyásának súlya olyan jelentős volt, hogy innentől fennakadás nélkül folytathattuk.

Hermann Fries további segítőt is hozott magával, a luzerni egyetem rektorának titkárnőjét, aki amúgy is lelkesen segédkezett a templom ügyeiben és ettől fogva a TonArt jó angyalává is vált. A koncertsorozat sikeres, most már szponzoraink is vannak, egyre több ember ismeri és kíváncsi a rendezvényeinkre. Elismertségét bizonyítja az is, hogy 2021-ben Emmen kultúrdíját² nyerhettem el, a helyi zenei élet felvirágoztatásáért. Nagy boldogság volt, most pedig a hazai elismerés. Ezekből táplálkozunk és az ebből fakadó lelkesedésből merítünk újra és újra energiát utunk folytatásához.

VÁLOGATÁS ÁCHIM ERZSÉBET YOUTUBE-N IS MEGTALÁLHATÓ FELVÉTELEIBŐL

Áchim Erzsébet

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (13 video)

² [Áchim Erzsébet zongora- és orgonaművészt Magyarországon és Svájcban is kitüntették művészeti munkája elismeréseként \(Sina Staubli\)](#) (Parlando 2024/1.)

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (23 video)

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (19 video)

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (38 video)